

การประเมินผลการศึกษาในชั้นเรียน

ตามหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2544

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา

กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ

การประเมินผลการศึกษาในชั้นเรียน
ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2544

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา
กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

การประเมินผลการศึกษาในชั้นเรียน ตามหลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน
พุทธศักราช 2544

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
พิมพ์แจกครั้งที่ 1 พ.ศ. 2546

จำนวนพิมพ์ 50,000 เล่ม

© สงวนลิขสิทธิ์ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

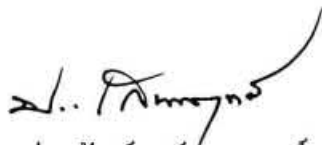
ISBN : 974-269-3641

คำนำ

การวัดและประเมินผล เป็นมาตรการหนึ่งที่จะช่วยให้สถานศึกษาได้ข้อมูลทางการเรียนมาพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ดังนั้น การวัดผลประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงต้องประเมินด้วยทางเลือกใหม่ หรือประเมินตามสภาพจริง โดยใช้วิธีการวัดที่หลากหลาย มีความเที่ยงตรงและเชื่อมั่นได้ ผลการวัดและการประเมินแสดงถึงความรู้ความสามารถของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง และผู้เรียนนำความรู้ความสามารถไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

กรมวิชาการ จึงได้จัดทำเอกสารแนวทางการประเมินผลการศึกษาในชั้นเรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ซึ่งเป็นฉบับย่อจากเล่มกรอบความคิดและแนวทางการประเมินด้วยทางเลือกใหม่ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยมุ่งหวังว่าเอกสารเล่มนี้จะมีส่วนช่วยให้ครู อาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องได้แนวทางเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ และพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อไป

(นายประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์)

อธิบดีกรมวิชาการ

สารบัญ

หน้า

1. ลักษณะการประเมินผลการศึกษาในชั้นเรียนตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544	1
2. ชนิดของเทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยทางเลือกใหม่	6
3. เกณฑ์การประเมิน (Rubric)	15
4. การออกแบบการจัดการเรียนรู้ควบคู่กับการประเมินผล ด้วยทางเลือกใหม่	17
5. การเตรียมการออกแบบแผนการเรียนรู้และการประเมินผล	25
6. การรายงานผล	28

การประเมินผลการศึกษาในชั้นเรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

1. ลักษณะการประเมินผลการศึกษาในชั้นเรียนตามหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

ภารกิจหลักของผู้สอน คือ ทำอย่างไรจึงจะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่ตนเองสอน ผู้สอนทุกคนต้องรู้ว่าความรู้ที่ตนเองกำลังจะสอนคืออะไร มีอะไรบ้าง และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไร มีวิธีการใดบ้างที่ให้ออกาสผู้เรียน ได้สร้างความรู้ขึ้นในโครงสร้างความรู้ของเขาเอง และผู้สอนจะประเมินได้โดยเครื่องมือประเมินแบบใด ด้วยวิธีใด เพื่อรู้ว่าผู้เรียนมีความรู้นั้นๆ เกิดขึ้น และสามารถนำความรู้ที่เกิดขึ้นไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น กระบวนการวัดผลประเมินผลจึงเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นหลังจากที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้และได้สร้างความรู้และทักษะต่างๆ แล้วหรืออาจประเมินพัฒนาการของการเรียนรู้ในระหว่างการเรียนการสอนที่ผู้เรียนกำลังสร้างความรู้ให้กับตัวเอง

การประเมินผลการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จึงเป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนจากการให้ผู้เรียนสาธิตความรู้ และทักษะต่างๆ โดยการให้ปฏิบัติงานโดยมีมาตรฐานการเรียนรู้ตามสาระต่างๆ ในความคาดหวังรายวิชาเป็นเป้าหมายคือสิ่งที่ผู้เรียนควรรู้และสามารถทำได้ เมื่อเรียนจบรายวิชา จบปีการศึกษา และจบช่วงชั้น

การประเมินผลการเรียนรู้ด้วยทางเลือกใหม่

การเลือกวิธีการและเครื่องมือประเมินผลที่สอดคล้องกับสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งในแง่ของการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนในลักษณะใหม่ เพื่อสร้างความรู้ ซึ่งได้รับจากประสบการณ์ตรง การได้ลงมือปฏิบัติและได้ทบทวนด้วยตนเอง ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง โดยออกแบบให้เป็นภาระงานที่มีความหมายต่อการดำรงชีวิต โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรเป็นกรอบแนวคิดของประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน เครื่องมือที่ใช้ประเมินมีหลายลักษณะ เช่น แฟ้มสะสมงาน การประเมินการปฏิบัติ นิทรรศการ การสาธิต ผลงาน ฯลฯ

เมื่อหลักสูตรของเรากำลังมุ่งไปสู่หลักสูตรอิงมาตรฐาน การจัดการเรียนการสอนใช้กรอบแนวคิดการสร้างสรรค์ความรู้ (Costructivism) มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการออกแบบการจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลในชั้นเรียนเราก็ควรมองหาหนทางใหม่ เพื่อให้การประเมินผลสอดคล้องกับแนวคิดที่กำลังเปลี่ยนไป ในกระบวนการสร้างและพัฒนาแบบวัดมาตรฐาน เราได้เรียนรู้และใช้มานานและมีความรู้ความชำนาญมากพอ แต่สิ่งที่เราต้องทำความเข้าใจทั้งในแง่ความคิดรวบยอด (Concept) ความหมายและวิธีการต่างๆ ของการประเมินการปฏิบัติ และการประเมินตามสภาพจริง นับเป็นทางเลือกใหม่ของการประเมินผลที่สอดคล้องกับหลักสูตรใหม่

1.1 การประเมินการปฏิบัติ (Performance assessment)

การประเมินการปฏิบัติ (Performance assessment) เป็นการประเมินที่ต้องการให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถที่รอบรู้ด้วยการปฏิบัติหรือผลิตผลงาน รูปแบบที่ใช้ในการประเมินการปฏิบัติมีหลายรูปแบบ อาทิเช่น การออกแบบการทดลองและการดำเนินการทดลอง การเขียนความเรียงซึ่งต้องการให้ผู้เรียนได้คิด ได้สังเคราะห์หรือนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ การทำงานร่วมกับเพื่อนนักเรียนด้วยกันโดยให้ชิ้นงานหรือภาระงานบรรลุผลสำเร็จ สาธิตการใช้อุปกรณ์ หรือเทคนิคต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างแบบจำลอง (model) ต่างๆ การอ่านและใช้แผนที่ การรวบรวมข้อมูลต่างๆ การเขียนภาคินพนธ์ การเขียนบทวิจารณ์ เขียนคำประพันธ์หรือเรื่องสั้น การให้พูดในที่สาธารณะตามโอกาสต่างๆ การเล่นดนตรีชนิดต่างๆ การเข้าร่วมสอบปากเปล่า การพัฒนาแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) การพัฒนาทักษะทางกีฬา ฯลฯ เป็นต้น

ข้อสังเกต การประเมินการปฏิบัติดังกล่าวข้างต้น ไม่สามารถนำแบบวัดชนิดเลือกตอบนำมาใช้วัดหรือประเมินความสามารถเหล่านั้นได้เลย

1.2 การประเมินตามสภาพจริง (Authentic assessment)

การประเมินตามสภาพจริง (Authentic assessment) การประเมินการปฏิบัติวิธีหนึ่ง โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนปฏิบัติงานที่เหมือนการปฏิบัติงานในชีวิตจริง การกำหนดเวลาให้ผู้เรียนมีเวลาอย่างเพียงพอต่อการวางแผน การลงมือทำงาน จนได้งานที่สำเร็จสมบูรณ์ การได้มีโอกาสประเมินผลการทำงานด้วยตนเองและได้มีการปรึกษาร่วมกับผู้เรียนด้วยกัน การประเมินลักษณะเช่นนี้จำเป็นต้องใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายเพื่อการตรวจสอบความสามารถของนักเรียนในการแก้ปัญหาในการทำงาน ในสถานการณ์ที่เป็นจริงหรือคล้ายจริง การประเมินตามสภาพจริงต้องตัดสินโดยใช้เกณฑ์ (Criteria) หรือมาตรฐาน (Standard) เดียวกับเกณฑ์ หรือมาตรฐานที่ใช้ตัดสินการทำงานในชีวิตจริงของผู้ใหญ่ในชั้นงานเดียวกัน หรือประเภทเดียวกัน

ดังนั้นงานตามสภาพจริงต้องเป็นชิ้นงานที่ท้าทายและส่งเสริมให้สะท้อนถึงความสามารถของผู้เรียน โดยมีเวลาอย่างเพียงพอในการวางแผน ลงมือทำ ประเมินตนเอง และร่วมปรึกษากับเพื่อนๆ และการประเมินต้องใช้เกณฑ์การประเมินในชีวิตจริงของผู้ใหญ่มาใช้ประเมินผลงานนั้น

ลักษณะที่เป็นสภาพจริงที่จะทำการประเมิน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ภาระงานหรือชิ้นงาน (Task) บริบท (Context) และเกณฑ์การประเมิน (Evaluation criterion) ภาระงานตามสภาพที่แท้จริงต้องให้ผู้เรียนใช้ความรู้หรือทักษะต่างๆ ในการจะผลิตผลผลิต หรือทำให้การปฏิบัติงานสำเร็จสมบูรณ์ ตามนัยนี้การจำสูตรต่างๆ ได้

จึงมิใช่ชิ้นงานตามสภาพที่แท้จริง แต่การใช้สูตรเพื่อการแก้ปัญหาเชิงปฏิบัติต่างหากที่จะเป็นชิ้นงานตามสภาพจริงได้ สำหรับสภาพแวดล้อมหรือบริบทควรจะเป็นสภาพที่เกิดขึ้นจริงหรือใกล้เคียงความจริงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ดังนั้นการเตรียมการเกี่ยวกับการจัดบริบทให้คำนึงถึงการให้เวลาในการทำงานชิ้นนั้นๆ ควรเลียนแบบหรือทำตามสภาพที่เกิดขึ้นตามอาชีพหรือประเภทงานนั้นๆ ข้อควรระวังในการทดสอบผู้เรียนเกี่ยวกับความรู้ที่ยังไม่ก่อตัว โดยการให้เวลาที่น้อยเกินไป และไม่มีโอกาสในการคิดไตร่ตรองหรือปรึกษาปฏิสัมพันธ์กับแหล่งทรัพยากรต่างๆ ที่เหมาะสม ถือว่าไม่ใช่สภาพที่แท้จริง ประเด็นสุดท้าย การประเมินตามสภาพจริงควรตัดสินจากเกณฑ์ที่เหมือนกับเกณฑ์ที่ใช้ตัดสินการปฏิบัติหรือผลผลิตของงานในความเป็นจริง ตัวอย่างเช่น เกณฑ์การประเมินงานเขียน ต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบต่างๆ โครงสร้างของการเขียนและแนวคิดมากกว่าจะพิจารณาถึงความผิดพลาดเล็กน้อย เช่น การสะกดคำ เครื่องหมายวรรคตอนหรือไวยากรณ์ เป็นต้น

2. ชนิดของเทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยทางเลือกใหม่

ชนิดของเทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ในที่นี้ขอนำเสนอ 7 ชนิด
ได้แก่

2.1 ภาระงานที่ถูกสั่งให้สร้างขึ้น (Structured on demand task)

การประเมินความสามารถของผู้เรียนในการจัดการงานที่มีความแตกต่างกันมาก และเป็นงานที่ต้องมีการปฏิบัติการ ควบคุมทั้งภาระงาน ชิ้นงานต่างๆ และบริบทหรือเหตุการณ์ต่างๆ ภายใต้สิ่งที่ผู้เรียนจะต้องกระทำหรือแสดงออกมาในกรณีเช่นนี้ จะใช้ภาระงานหรือชิ้นงานที่กำหนดกรอบ ขอบเขตให้ทำขึ้นหรือการให้ทำกิจกรรม ผู้สอนจะเป็นคนตัดสินใจว่าเมื่อไร วัสดุอะไรที่จะถูกนำมาใช้ จะมีคำแนะนำเฉพาะในความสามารถนั้นๆ มีคำอธิบายชนิดของผลผลิตที่ผู้เรียนจะทำงานออกมา ผู้เรียนจะถูกประเมินโดยมีโอกาสดำเนินการได้เตรียมตัวสำหรับการประเมินด้วยภาระงานในลักษณะเช่นนี้เรียกว่า ภาระงานตามคำสั่ง (On demand task) การประเมินภาระงานที่ถูกสั่งให้สร้างขึ้นแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

- ❖ การงานประเภท paper and pencil ถ้าเป็นข้อสอบแบบความเรียงแบบฟอร์มจะต้องยอมให้ผู้เรียนบันทึกสิ่งต่างๆ มิใช่เพียงแค่คำตอบเท่านั้น แต่สามารถเขียนคำอธิบายประเด็นต่างๆ การให้เหตุผล และแสดงวิธีการที่นำไปสู่การแก้ปัญหา เช่น การให้ผู้เรียนบันทึกขั้นตอนที่ทำการทดลองหรืออธิบายว่า เขาแก้ปัญหาได้นั้นได้สำเร็จอย่างไร
- ❖ งานการจัดเตรียม การเลือกสรรทรัพยากรต่างๆ เป้าหมายผลการเรียนรู้ที่สำคัญบางประการงานต้องการให้ผู้เรียนทำในบางสิ่งได้สำเร็จ โดยการเตรียมการและจัดหาทรัพยากร โดยการนำเสนอทางเลือกหลายทาง โดยการใช้การเขียนวิธีการการเตรียมการจัดหาทรัพยากรต่าง ๆ

2.2 งานที่ความสามารถเกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือความสามารถที่มีลักษณะเหมือนๆ กัน (Naturally occurring or Typical performance task)

แทนที่จะคิดสร้างสรรค์ภาระงาน ชิ้นงาน และทำการควบคุมสถานการณ์การประเมิน เราสามารถใช้ความสามารถที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และทำการประเมิน ณ เวลาหนึ่ง ตัวอย่างเช่น เราเก็บชิ้นงานที่ผู้เรียนแต่ละคนได้เขียนขึ้นในทุกๆ วิชา และทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับการใช้ไวยากรณ์ การสะกดคำ และวิเคราะห์ข้อผิดพลาดเพื่อจำแนกชนิดการใช้ภาษาของผู้เรียน เป็นต้น

2.3 โครงการที่ใช้เวลานาน (Longer-term project)

⇒ โครงการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล เป็นกิจกรรมของผู้เรียนที่ต้องใช้เวลาในการทำผลงาน งานที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของ

ผู้เรียน เช่น แบบจำลอง (Model) พังแสดงความสัมพันธ์ของเนื้อหา การรายงาน การเก็บรวบรวมข้อมูลของงาน โครงการที่คิดขึ้นเอง ซึ่งเป็นโครงการที่ต้องการให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ดัดแปลงและบูรณาการ ความสามารถต่างๆ และความรู้ในวงกว้าง เมื่อผู้เรียนจะต้องประยุกต์ทักษะ ต่างๆ ในการกำหนดสมมติฐาน และการใช้เอกสารอ้างอิงและแหล่งค้นคว้า ต่างๆ การวางรูปแบบบทความ การจัดการ และการวางแผนรายงาน ภาษาที่ใช้ในการเขียนเพื่อสื่อความหมาย ลักษณะการนำเสนอ และการอธิบายในสิ่งที่เขาเข้าใจในแต่ละหัวข้อซึ่งผู้เรียนจะต้องคิดวิเคราะห์ และเขียนขึ้นมา

โครงการต่างๆ เป็นกิจกรรมทางการศึกษาที่คุ้มค่าคุ้มเวลา และมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้เป็นเครื่องมือประเมินสำหรับประเมิน ผู้เรียนเป็นรายบุคคลโดยที่ผู้สอนต้องมั่นใจว่า

(1) โครงการนั้นตรงตามเป้าหมายการเรียนรู้ที่สำคัญ ของหลักสูตร

(2) ผู้เรียนแต่ละคนได้ทำงานหรือชิ้นงานด้วยตัวเขาเอง

(3) ผู้เรียนแต่ละคนมีความเท่าเทียมกันในการใช้ ทรัพยากรที่จำเป็นต่อการเกิดผลสำเร็จระดับยอดเยี่ยมจากการประเมิน

(4) เราสามารถควบคุมความลำเอียงหรืออคติของเรา ที่จะเกิดขึ้นกับชนิดต่างๆ ของชิ้นงาน และมีความยุติธรรมต่อการประเมิน โครงการที่ทำเสร็จแล้วเป็นอย่างดีของแต่ละโครงการ

การประเมินโดยใช้เทคนิคนี้ผู้สอนจะต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบในด้านต่าง ๆ ดังนี้

(1) การแสดงการปฏิบัติอย่างชัดเจน : นิยาม เป้าหมายการเรียนรู้ ซึ่งจะสำคัญสำหรับโครงการที่จะต้องจัดเตรียม

(2) กำหนดคุณลักษณะเฉพาะและคุณภาพของโครงการที่สำเร็จ ซึ่งจะเชื่อมโยงตรงเข้าสู่เป้าหมายของการเรียนรู้ที่เราจะทำการประเมินและประเมินผู้เรียนเฉพาะคุณภาพเหล่านั้นเท่านั้น

(3) นิยามระดับคุณภาพต่างๆ อย่างต่อเนื่องสำหรับแต่ละคุณลักษณะใช้ผู้เรียนเป็นที่ตั้งในการกำหนดมาตรการวัดคุณภาพนี้

(4) นิยามการให้คะแนน (Scoring rubric) ที่จะใช้สำหรับประเมินแต่ละคุณลักษณะของโครงการของผู้เรียนแต่ละคน

(5) กำหนดน้ำหนัก (Weight) ในแต่ละคุณลักษณะเพื่อคิดคำนวณเกรดของโครงการ

(6) จำกัดทรัพยากรที่นำมาใช้กับโครงการจนเสร็จสมบูรณ์ ถ้าผู้เรียนมีความสามารถได้มาซึ่งทรัพยากรอย่างมากมายและหลากหลาย

☞ โครงการกลุ่ม (Group project) : โครงการเหล่านี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียน 2-3 คน หรือมากกว่านี้ได้มาทำงานร่วมกัน จุดประสงค์หลักของโครงการกลุ่มซึ่งเป็นเทคนิคการประเมินชนิดหนึ่งที่จะประเมินการปฏิบัติงานร่วมกันของผู้เรียนโดยการร่วมมือ และไปด้วยกันในทางสร้างสรรค์ผลผลิตที่มีคุณภาพระดับสูง เป้าหมายการเรียนรู้ที่โครงการกลุ่มให้ความสนใจอยู่กับเนื้อหาวิชาและระดับของผู้เรียนที่เราจะทำการประเมิน ตัวอย่างเช่น โครงการกลุ่มที่สนใจในเป้าหมายการเรียนรู้การกระทำริเริ่ม ได้แก่ การสร้างสรรค์จดหมายข่าว เป็นต้น

เมื่อมีโครงการที่ต้องใช้เวลาหลายสัปดาห์ ผู้สอนจำเป็นต้องมีแผนในการดูแลเป็นที่เลี้ยงให้ผู้เรียน เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าผู้เรียนกำลังทำโครงการมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง และเพื่อมิให้พวกเขาวิ่งเข้าไปสู่การมีปัญหาดังๆ ซึ่งจะทำให้เกิดการล้มเหลวของโครงการเหล่านั้น คำแนะนำข้างล่างนี้จะทำให้การจัดการชัดเจนขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อโครงการกลุ่มและโครงการรายบุคคล เพื่อใช้เป็นเป้าหมายการประเมิน

(1) มีความชัดเจนในผลผลิตต่างๆ ที่จะยอมรับ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าผู้เรียนแต่ละคนมีความเข้าใจอย่างละเอียดโดยตลอดทั้งเป้าหมายของโครงการ (เป้าหมายการเรียนรู้ที่จะทำการประเมิน) และสิ่งที่เรายอมรับของโครงการโดย

(1.1) อธิบายเกี่ยวกับตัวอย่างโครงการที่มีคุณภาพระดับสูงที่เราได้เก็บรวบรวมจากผู้เรียนรุ่นก่อน ๆ

(1.2) ชี้แจงกับผู้เรียนเกี่ยวกับรายละเอียดของสิ่งที่เรายอมรับในการดำเนินงานของโครงการกระบวนการต่างๆ และเป้าหมายหลักของโครงการ

(1.3) หลีกเลี่ยงการพรรณนาอุปรางลักษณะ ผลงานมากเกินไปจนจำเป็นอย่างยิ่งจะทำให้ผู้เรียนแอบขโมยความคิดโดยมิได้ตั้งใจ

(2) ให้ความแจ่มชัดในมาตรฐานต่างๆ ที่เราจะใช้ประเมินโครงการ อธิบาย ชี้แจง และให้ผู้เรียนจดเกณฑ์การให้คะแนนที่เราจะใช้ประเมินโครงการ

(3) กำหนดวันการส่งโครงการ กำหนดวันเวลาที่แน่นอน ซึ่งจะต้องใช้เวลาเพียงพอต่อการให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาโครงการ และได้โครงการที่สำเร็จสมบูรณ์ที่เป็นจริง อย่างไรก็ตามเราสามารถกำหนดเป็นช่วงเวลาสั้นๆ ที่เพียงพอในการปฏิบัติการทุกขั้นตอนและเปิดโอกาส

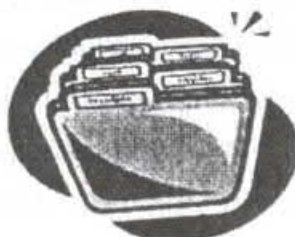
ให้ผู้เรียนทำงานเรื่อยไป ต้องไม่มีการเสียเวลาและงานเสร็จทันตามเวลาที่กำหนด

(4) ให้มีการรายงานความก้าวหน้าของโครงการสำหรับโครงการที่ใช้เวลามากควรมีการกำหนดวัน เช่น หนึ่งสัปดาห์ หรือ สองสัปดาห์ ผู้เรียนต้องรายงานความก้าวหน้าของโครงการ เช่น ทุกวันศุกร์ สิ่งนี้จะช่วยให้ผู้เรียนทำงานโครงการอย่างต่อเนื่องเรื่อยไป และเป็น การยอมรับว่าเรากำลังประเมินกระบวนการทำงานของพวกเขา และสิ่งนี้แหละ ที่จะทำให้โครงการก้าวหน้าขึ้นจนได้โครงการที่เสร็จสมบูรณ์ในที่สุด การทำ เช่นนี้จะเป็นการเตรียมพร้อม/ระวัง เมื่อเกิดปัญหาขึ้นกับผู้เรียนหรือเมื่อ ผู้เรียนมีความต้องการ ผู้สอนจะไปช่วยเหลือในระหว่างดำเนินโครงการได้

2.4 แฟ้มสะสมงาน (Portfolio)

แฟ้มสะสมงานเป็นผลงานของผู้เรียนที่เก็บรวบรวมไว้ ผู้สอนสามารถใช้เป็นเครื่องมือประเมินร่องรอย/หลักฐานที่ผู้เรียนนำความรู้ต่าง ๆ และทัศนคติไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน ซึ่งมีร่องรอยให้เห็นถึง จุดเด่น-จุดด้อย ด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน

แฟ้มสะสมงานแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ แฟ้มสะสมงานที่เก็บงานที่ดีที่สุด (อาจมีหลายชิ้น) กับแฟ้มสะสมงานที่แสดงความก้าวหน้าทางการเรียนรู้

➢ แฟ้มสะสมงานที่เก็บงานที่ดีที่สุด (Best-work portfolio) มุ่งเน้นการนำเสนอเพื่อการประเมินผลผลิตขั้นสุดท้ายที่ดีที่สุดของผู้เรียน ตัวอย่างเช่น แฟ้มสะสมงานด้านศิลปะ แฟ้มสะสมงานเขียน แฟ้มสะสมงานการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ผู้เรียนจะต้องสร้างสรรค์ แฟ้มสะสมงานที่ดีที่สุดเพื่อประเมินตามรายวิชาหรือเพื่อการรับรอง หรือเพื่อจัดลำดับชั้นเรียน ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้ในการสร้างสรรค์งานที่ดีที่สุดที่จะถูกเก็บไว้ในแฟ้มว่าควรทำอย่างไร ทักษะต่างๆ ที่จะใช้จัดแฟ้มสะสมงาน ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้ในการตัดสินใจว่าอะไรที่เขาทดลองใช้ในการสื่อสารหรือการคิดภาพความสำเร็จของแฟ้มสะสมงานอยู่ในลักษณะใด การเลือกแผ่นชิ้นงานต่างๆ ที่จะบรรจุลงในแฟ้มสะสมงาน การนำเสนอแผ่นชิ้นงานที่ได้เลือกไว้อย่างไรจึงจะดีที่สุด และที่สำคัญคุณภาพของแผ่นชิ้นงานนั้นตรงหรือสอดคล้องกับเกณฑ์การให้คะแนนที่จะนำมาใช้ประเมิน สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้

➢ แฟ้มสะสมงานที่แสดงความก้าวหน้าทางการเรียนรู้และการเจริญเติบโตทางปัญญา (Growth and Learning-progress portfolio) แฟ้มสะสมงานลักษณะนี้มีได้เน้นหรือให้ความสนใจที่ผลผลิตที่ทำสำเร็จ แต่สนใจที่ขั้นตอนการทำผลงาน ในทางกลับกันเราใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อเป็นการบอกกล่าวการเรียนรู้ของผู้เรียนและความก้าวหน้าของการคิด การวินิจฉัยการเรียนรู้และการคิดสิ่งที่ยาก ชี้แนะการเรียนรู้และการคิดใหม่ๆ ผู้เรียนปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่เชื่อถือได้ในการตัดสินใจว่าอะไรควรจะบรรจุอยู่ในแฟ้มสะสมงานนี้และเรียนรู้การใช้แฟ้มเพื่อความเข้าใจและประเมินความก้าวหน้าของตนเองด้วยตัวผู้เรียนเอง

ผู้เรียนจะต้องกะที่วางในแฟ้มสะสมงานเก็บรวบรวมระหว่างทางแห่งความก้าวหน้า สิ่งเหล่านี้จะถูกเก็บไว้ช่วงต้นๆ การบันทึกการคิด

และการเขียนแล้วเขียนใหม่ ผลงานที่ทำเสร็จแล้วจะได้รับการจัดเก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานเช่นเดียวกัน สำหรับแฟ้มสะสมงานที่แสดงถึงการเจริญเติบโตและความก้าวหน้าทางการเรียนรู้นี้จะต้องคิดขึ้นมาอย่างละเอียดรอบคอบ ประการแรก ต้องแจ่มชัดอย่างมากเกี่ยวกับเป้าหมายการเรียนรู้ไปจนถึงสิ่งที่ประสงค์จะบอกกล่าวความก้าวหน้าการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย ประการที่สอง ต้องมีความเข้าใจอย่างแจ่มชัดในทฤษฎีการเรียนรู้ ใช้ทฤษฎีเหล่านี้ช่วยกำหนดสิ่งที่จะต้องการประเมินว่าเมื่อไรจะทำการประเมิน การเปลี่ยนแปลง การพัฒนาแนวความคิดของผู้เรียนหรือในการวินิจฉัยการเรียนรู้ยากๆ ของผู้เรียน ประการที่สาม ถ้ามีผู้สอนหลายๆ คน ในโรงเรียนที่ใช้แฟ้มสะสมงานลักษณะเช่นนี้ ควรช่วยเหลือร่วมมือและทำงานร่วมกันด้วย ประการที่สี่ ต้องเลือกใช้วิธีการประเมิน การกำหนดเกณฑ์การประเมินเพื่อช่วยให้ผู้ประเมินอยู่กับร่องกับรอย ต้องประยุกต์ใช้เกณฑ์ให้เหมาะสมกับการพิจารณาผู้เรียน และช่วยผู้เรียนที่ใช้เวลามากเกินไปด้วย

2.5 การแสดง การสาธิต (Demonstration)

การสาธิต การแสดงเป็นความสามารถทำตามคำสั่งซึ่งผู้เรียนแสดงให้เห็นว่าเขาสามารถใช้ความรู้และทักษะต่างๆ ทำภาระงาน หรือชิ้นงานที่สลับซับซ้อน การแสดงมิต้องใช้เวลานานหรือความสลับซับซ้อนเหมือนกับโครงการต่างๆ การแสดงเป็นการงานที่แสดงออกที่กำหนดจำกัดขอบเขต ถ้าผู้สอนจะใช้การสาธิตการแสดงเพื่อเป็นเป้าหมายการประเมิน เราควรจะรอบคอบต่อการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และการใช้เกณฑ์การให้คะแนนที่เหมาะสมอีกด้วย

2.6 การทดลอง (Experiment)

การทดลองหรือการสืบสวนเป็นการปฏิบัติงานที่ต้องการให้ผู้เรียนวางแผนลงมือปฏิบัติและการแปลผลของการศึกษาวิจัยเชิงประจักษ์ การศึกษามุ่งเน้นการตอบคำถามเฉพาะเจาะจงกับการทดลองหรือสืบสวน จะทำให้ผู้สอนสามารถประเมินผู้เรียนด้านการพัฒนากรอบแนวคิดและความคิดเชิงทฤษฎี การอธิบายกฎเกณฑ์ของปรากฏการณ์ที่ผู้เรียนได้ทำการสืบสวน การประเมินจะประเมินการอ้างอิงของผู้เรียน การรายงานนำเสนอปัญหาที่กำลังศึกษา กระบวนการวางแผนหรือการออกแบบ การวิจัยคุณภาพของข้อคำถามต่างๆ หรือสมมุติฐานต่างๆ ที่สามารถระบุรายละเอียดและคุณภาพ คำอธิบายที่นำเสนอ เช่น ทำไมข้อมูลมีความสัมพันธ์กัน การประเมินความสามารถในการทดลองหรือการสืบสวนของภาระงานจะประเมินความสามารถของผู้เรียน ดังนี้

- (1) สมมุติฐานของการทดลอง/การสืบสวน
- (2) การเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการวิเคราะห์ และแสดงผลของการวิเคราะห์
- (3) ชี้แจงลงความเห็น และสนับสนุนสิ่งเหล่านั้นโดยการอ้างหลักฐานที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลมา
- (4) สรุปข้อสมมุติฐานและสามารถบอกแหล่งที่จะเกิดโอกาสผิดพลาดจากวิธีการ และข้อมูลการทดลอง
- (5) การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพของการค้นพบจากการทดลองหรือการสืบสวนสอบสวน

2.7 การนำเสนอด้วยการพูดและการนำเสนอเป็นละคร (Oral presentation and dramatization)

เทคนิควิธีนี้ประกอบด้วยการให้ผู้เรียนนำเสนอด้วยการพูด (Oral presentation) โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพูดในองค์ความรู้และใช้ทักษะการพูดในรูปแบบของการสัมภาษณ์ การกล่าวคำปราศรัย การบรรยาย หรือการพูดโต้ตอบ ตัดสินใจว่า เป้าหมายการเรียนรู้ใดเป็นจุดเน้นเพื่อการพูด

➢ การโต้เถียงหรือการอภิปราย (Debate) เป็นลักษณะเฉพาะชนิดหนึ่งของการพูด การประเมินมุ่งเน้นประเมินคุณภาพของการเกลี้ยกล่อมใจคนให้ยอมรับหรือการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล

➢ การละคร (Dramatization) หลอมรวมเอาการใช้ภาษาการพูดและทักษะการออกเสียงคำพูด และการแสดงออกของท่าทางการเคลื่อนไหว

3. เกณฑ์การประเมิน (Rubric)

การประเมินผู้เรียนว่ามีความรู้ และสามารถทำอะไรได้ตามมาตรฐานหลักสูตรผู้สอนจะต้องสร้างเกณฑ์การประเมินการปฏิบัติงานต่างๆ ของผู้เรียน เพื่อเป็นแนวทางในการให้คะแนน โดยเกณฑ์การประเมินจะสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ในแต่ละครั้งของการปฏิบัติงานนั้นๆ

3.1 ความหมายของเกณฑ์การประเมิน

คำว่า “Rubric” หมายถึง “กฎ” หรือ “กติกา” (Rule) ส่วนคำว่า “Rubric assessment” นั้น หมายถึง แนวทางในการให้คะแนน (Scoring guide) ซึ่งสามารถที่จะแยกแยะระดับต่างๆ ของความสำเร็จในการเรียน หรือการปฏิบัติของนักเรียนได้อย่างชัดเจนจากเดิมมากไปจนถึงต้องปรับปรุงแก้ไข

3.2 การกำหนดเกณฑ์การประเมิน

การกำหนดเกณฑ์การประเมินนั้น ผู้สอนและผู้เรียนควรจะกำหนดเกณฑ์การประเมินด้วยกัน ซึ่งควรจะจัดทำให้เสร็จก่อนที่ผู้เรียนจะได้ลงมือปฏิบัติงานชิ้นนั้น เกณฑ์การประเมินนั้นนอกจากใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินแล้ว ยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสอนอีกด้วย เพราะเกณฑ์การประเมินนั้น เปรียบเสมือนเป้าหมายในการเรียนที่ผู้เรียนจะต้องรับทราบการประเมินการปฏิบัตินั้นต้องกำหนดเกณฑ์ให้ชัดเจน ซึ่งเกณฑ์ในการให้คะแนนจะต้องมีระดับสเกลที่แน่นอน และมีการบรรยายถึงคุณลักษณะที่สำคัญให้แก่ครู ผู้ปกครอง และบุคคลอื่นๆ ที่สนใจทำให้มีการเรียนรู้ว่าผู้เรียนทำอะไรได้บ้าง และรู้อะไรบ้าง และยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย

3.3 รูปแบบของเกณฑ์การประเมิน

เกณฑ์การประเมินจำแนกออกเป็น 2 ประเภท ได้ดังนี้

1) เกณฑ์การประเมินในภาพรวม (Holistic rubric) คือ แนวทางการให้คะแนน โดยพิจารณาจากภาพรวมของชิ้นงาน โดยจะมีคำอธิบายลักษณะของงานในแต่ละระดับไว้อย่างชัดเจน เช่น เกณฑ์การประเมิน 3 ระดับ ได้แก่ ดี ผ่าน ปรับปรุง การเขียนคำอธิบายลักษณะของงาน โดยยึดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยและต่ำกว่าค่าเฉลี่ย แล้วเขียนคำอธิบายลักษณะของงานในระดับค่าเฉลี่ยว่าเป็นอย่างไร สูงกว่าค่าเฉลี่ยเป็นอย่างไร และต่ำกว่าค่าเฉลี่ยเป็นอย่างไร เป็นต้น

2) เกณฑ์การประเมินแบบแยกส่วน (Analytic rubric) คือ แนวทางการให้คะแนนโดยพิจารณาจากแต่ละส่วนของงาน ซึ่งแต่ละส่วนจะต้องกำหนดแนวทางการให้คะแนนโดยมีคำนิยามหรือคำอธิบายลักษณะของงานในส่วนนั้นๆ ในแต่ละระดับไว้อย่างชัดเจน เช่น เกณฑ์การประเมินทักษะการเขียนแบ่งเป็นด้านเนื้อหาและด้านการใช้ภาษา ในแต่ละด้านกำหนดคะแนนเป็น 3 ระดับ ดี ผ่าน ปรับปรุง เป็นต้น

4. การออกแบบการจัดการเรียนรู้ควบคู่กับการประเมินผลด้วยทางเลือกใหม่

การออกแบบการจัดการเรียนการสอนต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic learning) โดยมีการกำหนดภาระงาน (Task) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างโครงสร้างความรู้ (Knowledge structure)

ขึ้นด้วยตัวเองและนำความรู้นั้นมาใช้ในการดำเนินงาน โดยการลงมือปฏิบัติ (Performance) แสดงออกถึงความสามารถของตนเองทั้งนี้ ทั้งภาระงาน และองค์ความรู้จำเป็นต้องเป็นสิ่งทำให้เกิดประสบการณ์ความสามารถตาม มาตรฐานการเรียนรู้ซึ่งเป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียน การแสดงออก ด้วยการปฏิบัติดังกล่าวของผู้เรียน ผู้เรียนจะประเมินการปฏิบัติงาน ด้วยตนเอง เพื่อน และผู้สอน ในระหว่างการเรียนรู้ ด้วยเครื่องมือประเมิน ที่หลากหลาย และเที่ยงตรง (Valid) กับลักษณะความสามารถและความรู้ ที่ผู้เรียนแสดงออกมาสอดคล้องกับ มาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ ทั้งภาระงาน เครื่องมือประเมินผล และเกณฑ์การให้คะแนน (Rubric)

4.1 การออกแบบแผนการเรียนรู้และการประเมินผล

มีนักรการศึกษาได้เสนอแนวการออกแบบแผนการเรียนรู้ เช่น คณะปฏิรูปหลักสูตรของ Bay Area School (1999) ได้เสนอขั้นตอน การวางแผนการจัดการเรียนไว้ 3 ขั้นตอน คือ

1) กำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน กำหนดสิ่งที่ ผู้เรียนควรรู้ เข้าใจและสามารถทำได้ คุณค่า คุณประโยชน์ที่ต้องการให้ ผู้เรียนได้รับ

2) กำหนดร่องรอย หลักฐานที่จะยอมรับว่าผู้เรียนเกิด การเรียนรู้แล้ว กำหนดร่องรอย หลักฐานที่แสดงว่าผู้เรียนได้บรรลุตาม มาตรฐานที่กำหนดไว้โดยเสนอแนะว่ากระบวนการของการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ ควรให้ผู้เรียนแสดงความสามารถของนักเรียนออกมาเป็น รูปธรรม (หมายถึงทำเป็นชิ้นงาน)

3) ออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และกระบวนการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความรู้และทักษะพื้นฐาน กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ในรูปแบบการได้ปฏิบัติ กำหนดสิ่งที่จะต้องสอน สิ่งที่ต้องแนะนำและสื่อการเรียนรู้ต่างๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย คือ มาตรฐานที่กำหนดไว้

ส่วน Wiggins (1990) ได้เสนอแนะการกำหนดการออกแบบการเรียนรู้ไว้ 3 ขั้นตอนเช่นกัน คือ (1) นิยามความสามารถที่ต้องการ (2) สร้างสรรค์ภาระงาน และ (3) คิดกำหนดวิธีการให้คะแนนและบันทึกผลการให้คะแนน

ขั้นตอนที่ 1 การนิยามความสามารถที่ต้องการกำหนดว่า ผลผลิตที่เกิดในผู้เรียนเป็นกระบวนการหรือผลผลิตหรือทั้งสอง โดยพิจารณาภาระงาน งานใดที่เหมาะสมกับผู้เรียน จำนวนผู้เรียน ระยะเวลาในการให้คะแนนของในแต่ละชุดภาระงาน แต่ละกลุ่มมาตรฐานหรือด้านคุณภาพต่างๆ และการจำกัดด้านคุณภาพว่ามีกี่ด้าน การนิยามระดับคุณภาพและการประเมินคุณภาพในแต่ละด้าน

ขั้นตอนที่ 2 การคิดสร้างสรรค์ภาระงาน การกำหนดงานจะต้องสร้างสรรค์ภาระงานที่มีความหมายโดยกำหนดชิ้นงานขึ้นมา แล้วนำไปทดลองนัยความสำคัญของชิ้นงาน ภาระงาน/ชิ้นงานมีมิติต่างๆ เช่น เวลาที่จำเป็นต้องใช้เพื่อทำงานให้เสร็จสมบูรณ์ โครงสร้างของชิ้นงาน/ภาระงานนั้น กรอบแนวคิดการทำงาน การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ผลผลิตและกระบวนการ แนวโน้มของการตอบสนอง ความชัดเจนในภาระงาน จำนวนชิ้นงานและการประเมินชิ้นงาน/ภาระงานความสามารถ ประเด็นดังกล่าวข้างต้นเป็นขั้นตอนการคิดสร้างสรรค์ภาระงาน/ชิ้นงานทั้งสิ้น

ขั้นตอนที่ 3 การให้คะแนนและผลการประเมินในขั้นตอนนี้ มีประเด็นที่จะพูดถึง คือ ชนิดของการให้คะแนน ซึ่งประกอบด้วย 3 ชนิด การให้คะแนนแบบภาพรวม (Holistic rubric) แบบแยกวิเคราะห์เป็นส่วนๆ (Analytic rubric) และแบบภาพรวมโดยมีคำอธิบายประกอบ (Annotated holistic rubric) เช่น การสร้างสรรค์เกณฑ์การให้คะแนน การบันทึกผลการให้คะแนน การพัฒนาแบบสำรวจรายการ (Checklist) การพัฒนามาตรวัดคุณภาพ (Rating scale)

4.2 การกำหนดภาระงาน

การกำหนดภาระงานหรือชิ้นงาน ในการพัฒนาภาระงาน คณะผู้กำหนดต้องศึกษาทำความเข้าใจในมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ (Standard) และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น (Benchmark) อย่างละเอียดรอบคอบ มีขั้นตอนในการกำหนดภาระงานดังนี้

1) งานนั้นตอบสนองความต้องการของผู้เรียนคิด พิจารณาได้ตรงรองเกี่ยวกับผู้เรียนทางด้านความสนใจ ด้านความรู้ และด้านความต้องการ

2) งานนั้นสัมพันธ์กับมาตรฐาน พิจารณาได้ตรงรองเกี่ยวกับมาตรฐาน มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นและความสัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้

3) พิจารณาผลงาน (Out put) ที่จะเกิดขึ้นเมื่อปฏิบัติภาระงานเสร็จสิ้น คิดเกี่ยวกับหนทางต่างๆ ที่ผู้เรียนจะสามารถนำเสนอผลการเรียนรู้ เช่น

❖ ผลผลิต : ความเรียง รายงานการวิจัยและการทดลอง รายงานต่างๆ บันทึก เรื่องราว บทกวี แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) นิทรรศการทางวิทยาศาสตร์หรือทางศิลปะ แบบจำลอง (Model) วิดีทัศน์ กระดาษทำการ

❖ ผลการปฏิบัติ (Performance) : การรายงาน ปากเปล่า การเต้นรำ การสาธิตทางวิทยาศาสตร์ การแข่งกรีฑา การแสดงละคร การอ่าน การโต้ว่าที่ การบรรยาย

❖ กระบวนการ : การซักถามปัญหา การสังเกต การสัมภาษณ์ ในขั้นตอนของการทำงาน การประชุม การให้รายละเอียดของกระบวนการ บันทึกสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ บันทึกกระบวนการคิด

4) พิจารณาเป้าหมายของการประเมิน

5) ช่วยกันระดมความคิด (Brainstorm) กำหนดภาระงาน (Performance task) ที่จะนำไปใช้

6) ทำการประเมินเบื้องต้นของผลจากการระดมความคิด และรวมแนวคิดหรือเลือกภาระงานที่พิจารณาแล้วดูเหมือนว่าน่าจะเป็นดีที่สุด

7) สร้างภาพ (ในสมอง) การเกิดตามลำดับ (Scenario) เพื่อให้ได้มาซึ่งภาระงานของความสามารถ (Performance task) และออกแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการประเมินชิ้นงานเหล่านั้น

8) ประเมิน (ร่าง) แรกของภาระงานและพยายามปรับปรุงให้ถูกต้องกลมกลืนกันโดยแนวทางการพิจารณาภาระงานของ Wiggins (1996)

9) การพัฒนาเกณฑ์ และการให้คะแนนสำหรับการประเมินภาระงานของผู้เรียน เกณฑ์เป็นองค์ประกอบด้านคุณภาพที่ใช้เป็นฐานของการประเมินส่วนการให้คะแนน เป็นการกำหนดค่าของคะแนน

หรือใช้เครื่องมือประเมินซึ่งเป็นรายการในแต่ละเกณฑ์และตัวบ่งชี้จำนวนมากหลายระดับของการกระทำ

10) การจัดลักษณะแบบฟอร์ม เพื่อให้เป็นแบบฟอร์มการประเมินที่เป็นมาตรฐานเดียวกันที่สะดวกต่อการนำไปใช้

11) ขั้นตอนสุดท้าย นำสิ่งเหล่านี้ทั้งหมด (ตั้งแต่ขั้นตอน 1-10) ให้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อนำผลมาพิจารณาปรับปรุงและควรตรวจสอบนำร่องกับผู้เรียนก่อนที่จะนำไปใช้ในวงกว้างต่อไป

การพิจารณาภาระงาน

Wiggins (1996) ได้พูดถึงเกณฑ์เพื่อใช้ประเมินภาระงานที่ได้กำหนดขึ้นว่าจะใช้ได้หรือไม่ ควรพิจารณาภาระงานนั้นๆ โดยยึดเกณฑ์ดังนี้

ภาระงานนั้นๆ :

- สรุปรวบยอดและตรงกับมาตรฐาน มาตรฐานช่วงชั้นซึ่งถูกออกแบบมา เพื่อการประเมิน
- ต้องการให้ผู้เรียนสามารถนำพื้นฐานความรู้เดิมที่มีอยู่ (Prior knowledge) มาใช้นำไปสู่การเกิดความรู้ใหม่ และความรู้เหล่านี้สร้างชิ้นงานได้สำเร็จ
- ต้องใช้กระบวนการคิดระดับสูงการคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน
- ตรงจุดมุ่งหมาย อยู่ในบริบทที่มีความหมายดูเหมือนกับสภาพแท้จริง
- ดึงดูดให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ

- ผู้เรียนได้สื่อสารแลกเปลี่ยนระหว่างเพื่อน ๆ ที่เรียนด้วยกัน ทั้งในกระบวนการและผลสำเร็จ ได้ใช้วิธีการตอบสนองที่หลากหลาย
- งานนั้นต้องการให้เกิดผลโดยทำต่อไปอย่างไม่ลดละ เกินเวลา ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ เพราะการเกิดการเรียนรู้บางอย่าง เวลาสมควรเป็นข้อจำกัด ผู้เรียนมีความพยายามจะทำงานให้เกิดผลดีขึ้นดีขึ้นเรื่อย ๆ
- เปิดช่องทางให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกตามความถนัด/ต้องการของตน

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับการพัฒนาชิ้นงานทางการปฏิบัติ

✎ ควรระลึกเสมอว่าความคิดรวบยอดของการปฏิบัติหรือการประเมินสภาพที่แท้จริงไม่ใช่สิ่งใหม่ ครูได้กำหนดชิ้นงานให้กับนักเรียนได้ปฏิบัติหรือพัฒนาผลิตผลอยู่เสมอ

✎ เป็นการทำงานที่เปิดโอกาสให้กลุ่มของผู้เรียนทำงานด้วยกันให้มีการอภิปรายหรือแลกเปลี่ยนแนวความคิดในการออกแบบชิ้นงาน และชิ้นงานน่าจะเป็นลักษณะของสหสาขาวิชา (Interdisciplinary)

✎ พัฒนาชิ้นงานด้วยความยุติธรรมและไม่อคติ ชิ้นงานไม่ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนบางคนได้เปรียบเสียเปรียบ

✎ พัฒนาชิ้นงานให้น่าสนใจท้าทายและประสบผลสำเร็จได้ ชิ้นงานไม่ควรที่จะซับซ้อน ยุ่งยาก หรือง่ายไป

✎ พัฒนาชิ้นงานที่ต้องพึ่งตนเองมากที่สุด และมีคำชี้แจงที่ชัดเจนเป็นขั้นตอน และนักเรียนที่ปฏิบัติต้องแสดงความรับผิดชอบมากที่สุด

การออกแบบภาระงานที่มีประสิทธิภาพสำหรับชั้นเรียนที่จะนำไปสู่แผนการเรียนรู้และการประเมินผล จาก Division of Curriculum Development Kentucky Department of Education (1999, 6-39) ได้เสนอขั้นตอนการออกแบบภาระงานในเอกสาร Designing an effective Performance task for the classroom ดังนี้คือ

การกำหนดภาระงาน และการประเมินผล

การกำหนดภาระงาน และการประเมินมี 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดเป้าหมาย

- กำหนดความคาดหวังตามมาตรฐานสาระการเรียนรู้
- กำหนดร่องรอยการเกิดการเรียนรู้ โดยการเขียนอธิบายถึงผลงานที่ได้จากภาระงานอย่างชัดเจน

ขั้นที่ 2 สร้างสถานการณ์

- เลือกคำถามหลักหรือปัญหาหลักของภาระงาน
- สร้างเหตุการณ์สถานการณ์ เพื่อนำไปสู่คำถามหลัก หรือ ปัญหาหลัก

ขั้นที่ 3 เขียนคำชี้แจง

- อธิบายให้ชัดเจนถึงสิ่งที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะต้องรู้และทำอะไให้ได้
- อธิบายถึงผลงาน ผลผลิต หรือการปฏิบัติที่ผู้เรียนต้องพัฒนาขึ้น

ขั้นที่ 4 ตัดสินใจเลือกผู้ประเมิน

- ควรเป็นผู้ชำนาญการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีอาชีพเกี่ยวกับภาระงานที่กำหนด

ขั้นที่ 5 การพัฒนาแนวการให้คะแนน

- เขียนอธิบายลักษณะภาระงานในเชิงคุณภาพ
- กำหนดระดับคุณภาพของภาระงาน
- เขียนคำอธิบายลักษณะของภาระงานในแต่ละระดับคุณภาพ

ขั้นที่ 6 ทบทวนและปรับปรุงภาระงาน

- เพิ่มความคาดหวังทางวิชาการ หรือสาระการเรียนรู้
- จัดทำแนวทางการให้คะแนนให้สมบูรณ์

5. การเตรียมการออกแบบแผนการเรียนรู้ และการประเมินผล

การออกแบบแผนการเรียนรู้เป็นภารกิจของครูที่ต้องจัดเตรียมลำดับขั้นของการดำเนินการจัดประสบการณ์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากฐานแห่งประสบการณ์ และโครงสร้างทางปัญญาภายใต้การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และกระตุ้นให้ผู้เรียนมีการสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญาโดยครูอยู่ในสถานภาพของพี่เลี้ยง และเป็นผู้วิเคราะห์ยุทธวิธีเพื่อดำเนินการไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

เมื่อผู้สอนกำหนดภาระงานเรียบร้อยแล้ว ภาระงานจะเป็นเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ควบคู่กับการประเมินผลประเด็นพิจารณาเพื่อนำมาออกแบบแผนการเรียนรู้ ดังนี้

- 1) การเรียนรู้ควรจะเริ่มอย่างไร
- 2) การเรียนรู้ควรดำเนินไปอย่างไร
- 3) ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรู้ ทักษะ และกระบวนการพื้นฐานใดบ้างเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของความรู้นี้ใหม่

4) ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และกระบวนการพื้นฐานเพียงพอหรือไม่ หากยังไม่เพียงพอ ผู้สอนจะดำเนินการอย่างไรให้ผู้เรียนมีพื้นฐานเพียงพอ

5) ทรัพยากรใดบ้างที่จำเป็น และสนับสนุนต่อการเรียนรู้

6) ครูจะรู้ได้อย่างไรว่าแผนการเรียนรู้มีความเหมาะสมเพียงใด ประเด็นดังกล่าวจะเป็นแนวทางนำไปสู่การออกแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป

5.1 ส่วนประกอบของแผนการเรียนรู้ และการประเมินผล

1) รายละเอียดของแผนการเรียนรู้และการประเมินผลประกอบด้วยชื่อหน่วยการเรียนรู้สาระวิชา ระดับชั้นของผู้เรียน ภาคเรียน และปีการศึกษา

2) เป้าหมาย ประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ความคาดหวังตามมาตรฐานสาระการเรียนรู้ และหลักฐานที่แสดงว่าการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่วนประกอบส่วนนี้จะได้จากเป้าหมายของภาระงานนั่นเอง เพราะจุดหมายของการจัดกิจกรรม การเรียนรู้คือความสำเร็จในการปฏิบัติการงานของผู้เรียน

3) ความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการปฏิบัติการงานคือรายละเอียดของความรู้และทักษะพื้นฐานที่ผู้เรียน จำเป็นต้องมีเพื่อนำไปประกอบในการปฏิบัติการงานเพื่อให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ใหม่

4) แหล่งการเรียนรู้ กำหนดรายละเอียดของแหล่งการเรียนรู้ที่สนับสนุน ต่อการปฏิบัติการงานของผู้เรียนภายใต้ปัจจัยที่เป็นไปได้ในบริบทของผู้สอน สถานศึกษา และชุมชน

5) กิจกรรมการเรียนรู้ กำหนดเป็นกิจกรรมย่อย และกิจกรรมหลัก

5.1 กิจกรรมย่อย พิจารณาจากความรู้ และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการปฏิบัติการงานของผู้เรียน ผู้สอนจะเป็นผู้พิจารณา และตัดสินใจหากผู้เรียนมีครบแล้ว อาจไม่ต้องจัดกิจกรรมย่อย หากผู้เรียนยังไม่ครบอาจต้องจัดกิจกรรมย่อยเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นก่อน ซึ่งอาจมี 1 2 หรือ 3 กิจกรรมย่อยแล้วแต่ความจำเป็น

5.2) กิจกรรมหลัก เป็นลำดับขั้นของสถานการณ์ที่ครูเป็นผู้กำกับ และเป็นพี่เลี้ยงเพื่อให้การปฏิบัติการงานดำเนินไปด้วยดีจนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย

6) การประเมินผล เป็นรายละเอียดของกระบวนการประเมินผลทั้งหมดซึ่งประกอบด้วย

6.1) สิ่งที่ต้องประเมิน คือด้านต่างๆที่ต้องประเมินจากการปฏิบัติการงานทั้งระหว่างการปฏิบัติ และผลของภาระงาน เช่น การทำงานร่วมกัน การนำเสนอผลงานกลุ่ม คุณภาพของผลงาน เป็นต้น

6.2) ประเด็นการประเมิน คือประเด็นต่างๆ ที่เป็นส่วนประกอบด้านต่างๆ ที่ต้องการประเมิน เช่น การทำงานร่วมกัน แยกเป็นประเด็นดังนี้

- องค์ประกอบของคณะทำงาน
- ความรับผิดชอบต่อหน้าที่
- ขั้นตอนการทำงาน
- ระยะเวลาในการทำงาน
- ความพึงพอใจในกลุ่ม

6.3) องค์ประกอบของการประเมินและเกณฑ์การให้คะแนน (Rubric) คือลักษณะของคุณภาพ หรือความสามารถในระดับต่างๆ กัน พร้อมกับเกณฑ์การให้คะแนนตามคุณภาพหรือความสามารถในระดับนั้น

6.4) เกณฑ์การประเมินรวม ได้มาจากผลการประเมินด้านต่างๆ จากสิ่งที่ต้องประเมินข้อ (6.1) นำมาเฉลี่ยรวม เป็นผลการประเมินรวมทั้งหมด

7) สรุปผลการเรียนรู้ เป็นข้อสรุปของผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเมื่อจบกิจกรรมการเรียนรู้ในส่วนนี้ผู้สอนควรสรุปจากหลักฐานที่สามารถตรวจสอบได้ไม่ควรมาจากความรู้สึกของครู

8) แนวทางการแก้ไขและพัฒนา ส่วนนี้จะเป็นบันทึกสิ่งที่ควรแก้ไขหรือปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผล เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

6. การรายงานผล

ถ้าจุดหมายของการประเมินผลเพื่อการสื่อสารสภาพผลสำเร็จ และการพัฒนาของผู้เรียนไปยังพ่อ แม่ ผู้ปกครอง แล้วละก็ วิธีการใดจะเป็นการสื่อสารได้ดีที่สุด ปัจจุบันการประเมินผลในชั้นเรียนเน้นที่ใช้วิธีประเมินทางเลือกใหม่ที่หลากหลายตามสภาพจริง ดังนั้นการรายงานความสำเร็จทางการเรียนนอกจากจะใช้ให้เกรดเป็นตัวเลข 0 1 2 3 4 หรือตัวอักษร A B C D E แล้วผู้สอนอาจจะใช้การรายงานผลรูปแบบอื่นประกอบด้วย เช่น Check list ระดับความสามารถด้านทักษะ การเขียนบรรยายความสามารถหรือคุณลักษณะต่างๆ เป็นต้น

การรายงานผลความสำเร็จด้วยระดับเกรดเพื่อการสื่อสารประสิทธิผลทางการศึกษาไปยังพ่อ แม่ ผู้เรียน ชุมชน และ ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานั้น สถานศึกษาต้องกำหนดระบบการตัดเกรดให้ชัดเจน ไม่สื่อสารเพียงแค่ว่าร้อยละ 80 หรือมากกว่าร้อยละ 80 ได้ “4” เท่านั้น เพราะว่าร้อยละ 80 นั้นยังไม่เพียงพอกับการตอบคำถามว่า “อะไร” ดังนั้นผู้ตัดเกรดควรนิยามการได้ระดับเกรดของแต่ละระดับให้ชัดเจนด้วยเพื่อการรายงานผลความสำเร็จของผู้เรียนไปยังคณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ที่ชัดเจน และเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการรายงานคุณภาพด้านความสำเร็จของผู้เรียนของระบบประกันคุณภาพการศึกษาด้วย

จากการประเมินผลการศึกษาด้วยทางเลือกใหม่ที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การใช้คำถามปลายเปิด การประเมินงานเชิงผลการปฏิบัติ นิทรรศการ และแฟ้มสะสมงาน จึงทำให้ผู้สอนมีคำถามเกิดขึ้นว่า ควรจะรายงานผลการเรียนของผู้เรียนอย่างไรจึงจะสอดคล้องกับการประเมินงานจากวิธีการประเมินผลข้างต้น อันที่จริงความหมายของคำว่า “การรายงานผล” หมายถึง การสื่อสารระหว่างครูไปถึงนักเรียน ครูไปถึงพ่อแม่ หรือสถานศึกษาไปถึงชุมชนในทางเดียว ดังนั้นจึงมีนักการศึกษาพยายามนิยามความหมายใหม่ให้กับคำว่า “การรายงานผล” ว่าเป็นการสื่อสารระบบเปิด การให้ข้อมูลโต้ตอบระหว่างนักเรียนและผู้สอน นักเรียนและพ่อแม่ ครูและพ่อแม่ ตลอดจนระหว่างนักเรียนด้วยกัน มีหลายคนมักจะเข้าใจความหมายการรายงานผล จำกัดขอบเขต อยู่แค่ใบรายงานผลการเรียน ปัจจุบันขณะที่การประเมินด้วยทางเลือกใหม่เข้ามามีบทบาทต่อการวัดประเมินผลในห้องเรียนแล้ว ดังนั้นทัศนคติ ปรัชญา นโยบาย การวัดผลก็ต้องเปลี่ยนไป

ในบางโรงเรียนใช้ใบรายงานผลการเรียนร่วมกับการเขียนบรรยาย สนับสนุนให้ผู้เรียน ผู้ปกครองได้สื่อสารความคิดเห็นในเรื่องการเรียน บางโรงเรียนก็ใช้แบบฟอร์มหลากหลายแบบรวมกันที่แสดงหลักฐาน การเกิดการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น ใบแสดงผลการเรียน การเขียนข้อมูล วิดีโอเทป เทปบันทึกเสียง แฟ้มสะสมผลงาน การประชุมผู้ปกครอง นิทรรศการ และผลจากแบบทดสอบมาตรฐานกลาง เป็นต้น และมี บางโรงเรียนที่รายงานผลการเรียนโดยเพิ่มการสรุปความคิดเห็น 3 มิติ โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้เรียน พ่อ แม่ และผู้สอน เป็นต้น การรายงานผลการเรียนจากการวัดผลด้วยทางเลือกใหม่ **ประการแรก** ต้องเน้นที่การสื่อสารเกี่ยวกับทักษะที่ซับซ้อน คุณลักษณะทางสมอง ต่างๆ ลักษณะการคิดเชิงซ้อนและความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น **ประการที่สอง** การใช้การบรรยาย หรือวิธีการหลากหลายมากกว่าการให้ ระดับเกรดอย่างเดียวและ **ประการสุดท้าย** การรายงานควรจะรายงาน หัวใจสำคัญของการเรียนสาระเนื้อหานั้นๆ ตัวอย่างเช่น โรงเรียน Central Park East Secondary School ในนิวยอร์ก ใช้แฟ้มสะสมผลงานในการรายงานผลการเรียน โดยแยกเป็น 14 แฟ้มสะสมงานตลอดการศึกษา ระดับมัธยมศึกษา (ม.1 - ม.3, ม.4 - ม.6) เพราะแฟ้มสะสมผลงาน สามารถสนองกับทั้ง 3 ประการข้างต้น โรงเรียนประถมศึกษาในฮาวาย ใช้แฟ้มสะสมผลงานเป็นส่วนหนึ่งของการรายงานผล โดยให้เหตุผลว่า แฟ้มสะสมผลงานจะทำให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถแก้ปัญหา ต่างๆ ได้อย่างสร้างสรรค์การทำงานร่วมกับผู้อื่น และบอกความสามารถ ด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนได้

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

1. อธิบดีกรมวิชาการ (ดร.ประพัฒน์พงษ์ เสนาฤทธิ์)
2. รองอธิบดีกรมวิชาการ (นางอารีรัตน์ วัฒนสิน)
3. ผู้อำนวยการสำนักงานทดสอบทางการศึกษา (ดร.ชอบ ลีซอ)

คณะผู้เขียน

1. นายไตรรงค์ เจนการ
2. นางสาวอรนุช อยู่ทิม

ผู้พิจารณาเอกสาร

ผู้อำนวยการสำนักงานทดสอบทางการศึกษา (ดร.ชอบ ลีซอ)

ผู้จัดทำต้นฉบับ-ออกแบบปก

1. นางสาวอรนุช อยู่ทิม
2. นางสาวบงอร กมลวัฒนา
3. นางสาวณัฐชลัยย์ อักษรเจริญสุข
4. นางสาวศิริมาศ โพธิ์พันธ์

